

בש"פ 898/16 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 898/16

לפני: כבוד השופטת ע' ברון
העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי לנוער מיום
28.1.2016 (כבוד השופטת מ' ברק נבו) לדחות בקשת
העורר לעיון חוזר

תאריך הישיבה: ל' בשבט התשע"ו (09.02.16)

בשם העורר: עו"ד שי וולשטיין
בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

החלטה

1. לפניי ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כבוד השופטת מ' ברק נבו) מיום 28.1.2016 שבמסגרתה נדחתה בקשת העורר לעיון חוזר בהחלטת בית משפט זה (כבוד השופט ע' פוגלמן) מיום 20.12.2015, שלפיה נעצר העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

כתב האישום

2. נגד העורר ו-10 נוספים (חלקם בכתב אישום נפרד, ביניהם אחיו של העורר) הוגש כתב אישום מתוקן המייחס להם עבירה של קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); עבירה של ייצור נשק בצוותא חדא לפי סעיף 144(ב2) בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין; ועבירה של יידוי בקבוקי תבערה ואבנים לעבר כלי תחבורה בצוותא חדא לפי סעיף 332א(ב) בצירוף סעיף 29 לחוק. על פי האישום הראשון, ביום 9.10.2015 העורר, יחד עם הנאשמים הנוספים (להלן יחד: החבורה) קשרו קשר להשליך בקבוקי תבערה, לשרוף צמיגים וליידות אבנים לעבר מכוניות נוסעות בכביש 6, במטרה לגרום לפגיעה בכלי רכב ובנוסעיהם. זאת, מתוך רצון של החבורה לפגוע ביהודים ולעורר אינתיפאדה במגזר הערבי. לשם כך ייצרה החבורה מספר בקבוקי תבערה. בלילה שבין יום 9.10.2015 ליום 10.10.2015 הגיעה החבורה לגשר הולכי רגל בין מחלף ניצני עוז למחלף באקה אל גרביה. עוברי אורח שהבחינו בחבורה ועמדו על כוונותיה הורו לה להתרחק מהמקום. משכך, הותירה החבורה במקום את הצמיגים שאותם ביקשה להצית, אך עם זאת יידתה אבנים ובקבוקי תבערה לעבר כלי רכב שנסעו בכביש 6 אותה שעה - דבר שאילץ את כלי הרכב לסטות בפתאומיות מנתיבם ויצר שובל אש שחסם את אפשרות הנסיעה בחלק מן הנתיבים. על פי האישום השני, בלילה שבין יום 10.10.2015 ליום 11.10.2015 הגיעה החבורה למקום במטרה להשליך אבנים ובקבוקי תבערה שאותם ייצרה באותו היום לעבר כלי הרכב הנוסעים בכביש. באותה עת נסעו בכביש אוטובוס ובו מספר רב של אזרחים וג'יפ ובו הורים ושלושת ילדיהם. משהבחינה החבורה בכלי הרכב הציתה את בקבוקי התבערה ויידתה אותם לעברם, כמו גם אבנים. עקב מעשיהם, נהגים שנסעו בכביש אותה שעה אולצו לסטות בפתאומיות מנתיבם, ושובל אש חסם את אפשרות הנסיעה בחלק מהנתיבים. בנוסף, רכבו של אחד הנוסעים נפגע כתוצאה מיידוי האבנים ונגרם נזק לכלי רכב.

הליכי המעצר

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של העורר עם תום ההליכים נגדו, לצד בקשה למעצרו של בני החבורה הנוספים, ביניהם נמנה גם אחיו של העורר. ביום 23.11.2015 הוגש תסקיר שירות מבחן בעניינו של העורר, ותסקיר משלים הוגש ביום 2.12.2015. מהתסקיר עולה כי מדובר במעצרו הראשון של העורר, שהפגין מצוקה רגשית ברמה גבוהה. בתסקיר עמד שירות המבחן על שתי חלופות מעצר: הראשונה, בבית הוריו של העורר ובפיקוחם; והשנייה, בבית הסבים של העורר בפיקוחם של ההורים, הסב ודודיו של העורר. עוד צוין בתסקיר כי המפקחים המוצעים, בני משפחתו של העורר, מעורבים בחייו וכי מדובר באנשים אחראים, שמבינים את משמעות הפיקוח. בסופו של יום, בתסקיר המשלים בא שירות המבחן בהמלצה למעצר העורר בפיקוח אלקטרוני בבית הוריו שביישוב זמר, וזאת כדי להפריד בין שני האחים המעורבים, משהומלץ לשחרר את אחיו לבית הסבים. לשם השלמת התמונה, יצוין כי בהחלטת בית המשפט המחוזי נדחתה בקשת האח להשתחרר לחלופה והוא נעצר עד לתום ההליכים נגדו (מ"ת 43148-11-15).

4. ביום 9.12.2015 נערך דיון לפני בית המשפט המחוזי (כבוד השופטת מ' ברק נבו). בין הצדדים לא היתה מחלוקת כי בעניינו של העורר קיימות ראיות לכאורה ועילת מעצר, אך בא-כוח העורר סבר כי קיימת חולשה מסוימת בתשתית הראייתית שמצדיקה בחינה של חלופת מעצר, וכך במיוחד לנוכח גילו הצעיר של העורר. בית המשפט המחוזי בחן את חומר הראיות שהונח בפניו וסקר פסיקה של בית משפט זה במקרים דומים. ומשעשה כן, עמד בית המשפט על החומרה הרבה הנשקפת מכך שהמעשים המתוארים לעיל בוצעו בצוותא חדא; מכך שמדובר בשני אישומים הנוגעים לשני אירועים עוקבים; ומכך שהעורר מואשם גם בהכנת בקבוקי התבערה. מנגד, ציין בית המשפט המחוזי כי יש ליתן את המשקל המירבי להיותו של העורר קטין, צעיר כבן 15. לבסוף הורה בית המשפט "ולא בלב קל" על שחרורו של העורר

למעצר בית בבית סבו בפיקוח אלקטרוני, ככל שאפשרות זו תימצא מתאימה על ידי היחידה לפיקוח אלקטרוני. משהתקבל ביום 17.12.2015 אישור לפיקוח המוצע על ידי יחידת הפיקוח האלקטרוני, קבע אמנם בית המשפט המחוזי כי העורר יועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני. לבקשת המשיבה עיכב בית המשפט המחוזי את החלטתו עד ליום 18.12.2015 לצורך הגשת ערר לבית משפט זה.

5. ביום 20.12.2015 קיבל בית משפט זה (כבוד השופט ע' פוגלמן ב-בש"פ 8740/15) את ערר המשיבה והורה על הותרת העורר במעצר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בית משפט זה נימק את החלטתו בכך שמדובר ברף הגבוה של עבירות יידי אבנים ובקבוקי תבערה על רקע אידיאולוגי, שתוכנו מראש באופן מוקפד ונחוש, משחזרה החבורה על מעשיה גם ביום שלמחרת. בית המשפט זה סבר כי מקרה זה לא נמנה עם אותם מקרים שבהם נכון וראוי להורות על שחרור ממעצר עד תום ההליכים, וכי אין בחלופת מעצר כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מן העורר. יודגש, כי לא נעלמה מעיניו של בית המשפט המצוקה הרגשית שבה נתון העורר – ובשולי דבריו קבע כי הוא סמוך ובטוח שגורמי שב"ס יעשו את הדרוש בעניין זה. אשר לגילו הצעיר, הניח בית משפט זה כי כל הגורמים המעורבים בניהול ההליך יעשו כמיטב יכולתם לקדמו בזריזות.

הבקשה לעיון חוזר והערר

6. בחלוף כחודש מעת שניתנה ההחלטה בבית משפט זה, העורר שב ופנה לבית המשפט המחוזי בבקשה לעיון חוזר בהחלטה לעצור את העורר עד תום ההליכים. בדיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי ביום 28.1.2016 טען העורר כי מתקיים בעניינו שינוי נסיבות המצדיק שינוי מהחלטת המעצר עד תום ההליכים, כנדרש בבקשה לעיון חוזר. את טענתו זו ביקש העורר לבסס על מספר אדנים: ראשית, מועד שמיעת ההוכחות בעניינו נקבע אך לחודש מרץ 2016 ואלה צפויים להימשך פרק זמן ארוך ועל כן הצפי לסיום רחוק למדי; שנית, חלה החמרה במצבו הנפשי של העורר; שלישית, עתירה מנהלית שהגיש העורר בבקשה לעבור למתקן כליאה פלילי – נדחתה, ועל כן הוא נותר בכלא מגידו שהוא מתקן ביטחוני; רביעית, אין חולק כי העורר לא משויך מבחינה אידיאולוגית לשום ארגון עוין וחרף זאת הוא שוהה במתקן עם אסירים ביטחוניים – מה שעשוי להשפיע על העורר, בהיותו קטין וצעיר. המשיבה מצידה טענה כי אין בסיס לבקשתו של העורר, משטענותיו אלה היו ידועות "לכל אורך הדרך" ומצאו מקום בהחלטתו של בית משפט זה. אשר לטענת שיוכו האידיאולוגי של העורר לארגון, עמדה המשיבה על כך שהעבירות בוצעו על רקע אידיאולוגי, ואולם מעולם לא נטען כי העורר משויך לארגון מסוים.

בית המשפט המחוזי קבע כי אין באמור כדי להוות שינוי נסיבות המצדיק עיון חוזר, בחלוף פרק זמן כה קצר מאז שניתנה החלטת בית משפט זה. בהתייחס לטענת העורר לעניין מועדי הדיון, קבע בית המשפט המחוזי כי מקומה להיטען במסגרת של בקשה להארכת מעצרו של העורר, ככל שבקשה כזו תוגש. לגופה של הטענה, בית המשפט המחוזי לא מצא בה ממש, מקום שבו המועדים שנקבעו לדיון הם קרובים יחסית. אשר לטענות בנוגע למקום הכליאה, בית המשפט המחוזי קבע כי ההליך דנן הוא לא ההליך המתאים לברר טענות מעין אלה; עובדה זו ידועה לבא-כוח העורר שפועל במקביל בנתיב אחר. ובנוגע לטענת העורר בעניין המצוקה הנפשית שבה הוא שרוי – אף בה אין משום שינוי נסיבות ועובדה זו לא נעלמה מעיניו של בית משפט זה, שלקח אותה במניין שיקוליו עובר למתן החלטתו. בית המשפט המחוזי אף סבר כי מצבו הנפשי כפי שתואר במכתב הפסיכיאטר שהגיש "אינו יוצא דופן" מקום שבו העורר הינו קטין שמצוי במעצר לראשונה בחייו. על יסוד כל האמור דחה בית המשפט המחוזי את בקשת העורר לעיון חוזר.

7. ערר על החלטתו זו בית המשפט המחוזי הוגש ביום 3.2.2016. לעמדת העורר, שגה בית המשפט המחוזי שעה שלא קיבל את הבקשה לעיון חוזר, הנסמכת בעיקרה על ארבעת הטענות שפורטו לעיל. העורר סבור כי בעניינו אירע שינוי נסיבות המצדיק את קבלת הבקשה לעיון חוזר ולשינוי מההחלטה לעצור אותו עד תום ההליכים נגדו. בדיון לפני שנת 9.2.2016, שב העורר ופירט את נימוקי הערר וטענות אלה, ואיני רואה מקום לחזור עליהם. המשיבה בטיעוניה סמכה ידה על החלטת בית המשפט המחוזי, תוך שהדגישה כי העורר לא הצביע על שינוי נסיבות המצדיק קבלה של בקשתו לעיון חוזר. לדבריה, בקשה זו הוגשה אך חמישה שבועות לאחר שניתנה החלטתו של בית משפט זה, שנדרשה למעשה לכל אותן טענות שהעורר חוזר עליהן כעת. בנסיבות אלה, סבורה המשיבה כי אין אלא לדחות את הערר.

8. לאחר שעיניתי בערר ובצדפותיו והיטיתי אוזן לטענות הצדדים בעל-פה, הגעתי לכלל דעה כי דין הערר להידחות. כזכור, מסגרת דיונו היא ערר על החלטה בבקשה לעיון חוזר. הליך מעין זה מוגבל אך למקרים שבהם "נתגלו עובדות חדשות, נשתנו נסיבות או עבר זמן ניכר מעת מתן ההחלטה" (סעיף 52 (א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996). משכך, נהיר כי הליך זה לא נועד לשמש "מסלול" לפתיחה מחודשת של החלטת המעצר הקודמת (בש"פ 5463/03 נסימוב נ' מדינת ישראל, בפסקה 5(25.6.2003); בש"פ 2274/02 זכריה עמרם נ' מדינת ישראל (18.3.2002)). במקרה שלפנינו, הבקשה לעיון חוזר לא מגלה שינוי נסיבות המצדיק את קבלתה. ראשית דבר, לא היה מקום בחלוף זמן כה קצר מעת שניתנה החלטתו של בית משפט זה - לשוב לבית משפט קמא ולבקש עיון חוזר. שנית ולגופם של דברים, סבורתני כי בית המשפט המחוזי נתן דעתו לנימוקי הבקשה והשיב לכל אחד ואחד מהם תוך יישום ההחלטה של בית משפט זה; ובסופו של יום, בא בהחלטה מנומקת וראויה, ואיני רואה סיבה לשנות ממנה. עם זאת, אעיר עוד מספר מילים בהתייחס לטענות העורר.

גילם הצעיר של בני החבורה, שעמה נמנה העורר, לא נעלם מעיניי. אכן, כפי שגיליתי דעתי במקרה אחר, בית משפט זה נוטה לבכר שיקולי טיפול ושיקום ככל שעסקינן בקטינים, שעה שעתידם לפניהם ושהות בקרב עבריינים בבית המעצר בדרך כלל לא תיטיב עמם (בש"פ 3444/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 7(31.5.2015)). ואולם, בגל הטרור הנוכחי שפוקד את המדינה, כפי שגם ציין חברי השופט ע' פוגלמן, נדמה כי גיל המעורבים באירועים מעין אלה הולך ופוחת, ויש ליתן את הדעת לתופעה מצערת זו. גם במקרה שלפנינו, העורר והנאשמים הנוספים, הם צעירים מאוד. לצד זאת, בני החבורה גמלו בליבם לעשות מעשה בכביש ראשי שבו חולפים מדי יום אלפי כלי רכב, שאך מזל הוא שלא נסתיים בפגיעות בנפש. מעשיהם, שבאו לידי מימוש יום אחר יום, לא היו מעשים פזיזים וספונטניים אלא תולדה של תכנון מקדים שיש בו כדי להעצים את המסוכנות שטמונה בעורר, מסוכנות שחלופת מעצר לא תוכל לאיין. סבורתני כי גילו הצעיר של העורר בכל זאת נלקח בחשבון, שעה שקבע בית המשפט המחוזי את הדיון בהליך למועדים קרובים. אין לי אלא להצטרף לדבריו של השופט ע' פוגלמן, כי יש לעשות מאמץ אמיתי מצד כל הנוגעים בדבר להשלים במהירות האפשרית את שמיעת ההליך העיקרי בעניינו של העורר. בהקשר זה ייאמר, כי טענה בדבר התמשכות ההליכים שמורה לעורר, ככל שיהא לה מקום, במסגרת הליך של בקשה להארכת מעצר אם וכאשר זו תובא לפתחו של בית משפט זה.

אשר לטענת העורר בדבר מצבו הנפשי. טענה זו, כמו יתר טענותיו של העורר, היתה ידועה וגלויה לבתי המשפט שדנו בעניינו של העורר עוד טרם שנתבקש העיון החוזר - הן בית משפט זה והן בית המשפט המחוזי. ממכתב הפסיכיאטר שהעורר צירף לבקשתו לעיון חוזר, אמנם עולה כי העורר נתון במצב רוח ירוד ובתחושת ייאוש. ואולם עם כל הצער שדבר, נדמה כי מאפיינים נפשיים אלו הם מטבע הדברים נחלתם של רבים מהקטינים המצויים במעצר לראשונה בחייהם, ואינם שמורים אך למקרה פרטי זה. ויוער בהקשרו של העורר, כפי שציין בית המשפט המחוזי, כי לא נצפו אצלו מאפיינים של הפרעת התנהגות ואין עדות למחשבות אובדניות.

בהתייחס לטענת העורר בדבר מקום כליאתו, בית המשפט המחוזי נתן דעתו לכך שטענה זו אינה מעניינה של ההליך דן, והדבר אף ידוע לעורר הפועל לכן במקביל בנתיב אחר. בדין קבע כך בית המשפט המחוזי, מה גם שהעובדה כי העורר שוהה במתקן ביטחוני היתה ידועה עוד למן יום מעצרו, ולא מדובר אפוא בשינוי נסיבות. עוד יוסף כי אמנם העורר עצור במתקן ביטחוני, אך כפי שנמסר על ידי באת-כוח המשיבה, הוא מוחזק באגף המיועד להחזקת עצורים ביטחוניים קטינים בלבד, כמצווה בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971.

לבסוף ייאמר, כי גם בטענת העורר בדבר אי-שיוכו האידיאולוגי לארגון עוין מסוים, אין כדי לשנות את פני הדברים. בניגוד לטענת בא-כוח העורר וכפי שטענה המשיבה, אף לא נאמר אחרת בהחלטתו של בית משפט זה מיום 20.12.2015. באותה החלטה אך ניתנה התייחסות למעשיו של העורר ולחומרה הרבה שנשקפת מהם, מקום שבו הם באו על רקע מניע אידיאולוגי. העובדה שהעורר לא משויך לארגון עוין זה או אחר, לא היא הנותנת כאן.

סוף דבר, הערר נדחה.

ניתנה היום, א' באדר א' התשע"ו (10.2.2016).

שׁוֹפֵט